

μέωνι. Ἀληθῶς δὲ οὐδόλως ἠδύναντο τότε νὰ προῖδωσιν ὅτι ἡ δύναμις τῶν τραχέων Τουρκιάνων, ἐκ μικροῦ ἀρξάμενη θὰ ἐμεγαθύνατο μετὰ τοσοῦτο θαυμασίας ταχύτητος, ὅτι εἴς καὶ ἡμῖς αἰῶν θὰ ἐξήρκει ὅπως ἀναβιβάσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν θρόνον τῶν Καισάρων, καὶ καταστήσῃ ἀπολύτους κυρίους τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους.

Δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀναχαιτίσωσι τὰς προόδους τοῦ Ὄσμαν ὅστις τῇ ἀρωγῇ τοῦ κυριάρχου αὐτοῦ σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου ἐκυρίευσεν πλεῖστα ὀχυρὰ φρούρια, εἴτα δὲ κατορθώσας νὰ ἐνσπεύρῃ μεταξὺ τῶν γειτόνων σωτήριον φόβον, ἀνεγνώριεν ὅτι ἐπέστη ἡ ὥρα τοῦ συνάψαι μετ' αὐτῶν φιλίαν. Ἦρξάτο λοιπὸν τακτοποιῶν τὰ πράγματα τοῦ νεαροῦ αὐτοῦ κράτους. Ἐκτίσεν τευένη, συνέστησεν δικαστήρια, καὶ διέταξε ν' ἀνοιχθῶσιν ἀγοραὶ ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν, ὅπου προσέλκυτε τὸ ἐμπόριον διὰ τῆς καλῆς διαγωγῆς καὶ τῆς ἀμεροληψίας. Ἦν ἐπεδείξατο ἀδιακρίτως πρὸς τε τοὺς μουσουλμάους καὶ τοὺς χριστιανούς.

Πολλάκις ἐπηνέβη ἡ τοῦ Ὄσμαν ἐπιείκεια, ἀλλ' ὁ χαρακτήρ οὗτος οὐδόλως συμβιβάζεται πρὸς τὸ ὑπὸ χρονογράφων ἀναφερόμενον, οἵτινες οὐδόλως ἐξηγοῦσι γεγενῆς, διαψεύδον τὴν χαρακτηρίζουσαν τὸν βίον αὐτοῦ εὐθύτητα καὶ δικαιοσύνην.

Παραπονηθεὶς κατὰ τῆς ἀποτόμου διαγωγῆς κυρίου τινὸς τοῦ Βιλεδζίκ, συνεσκέφθη μετὰ τοῦ γηραιοῦ αὐτοῦ θεῖου Δούνδαρ περὶ τῶν μέτρων τοῦ νὰ θέσωσιν τέρμα εἰς τὴν διαγωγὴν ταύτην. Ὁ Δούνδαρ, ὅστις ὑποπτεύετο ὡς ἔχων ἰδιοτελεῖς σκοποὺς, συνεβούλευσεν εἰς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ τὴν πρόκλησιν καὶ τὴν συνδιαλλαγὴν. Ἐπὶ ταύτου ὁ Ὄσμαν « λαθὼν τὸ τόξον αὐτοῦ τὸν φανεύει ἀμέσως. Κατωτέρω θὰ ἴδωμεν τὴν ἐκδίχησιν, ἣν παρὰ τοῦ ἄρχοντος τοῦ Βιλεδζίκ ἔλαβε, καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῆς μνηστῆς αὐτοῦ.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Φραγκίσκου Σαρσέϋ).

Εὐρὺ καὶ λαμπρὸν φαίνεται ἐν ἀρχῇ τὸ στάδιον τοῦ ὑπαλλήλου. Γνωστὰ πάντως ὑπάρχουσι τῆς νεότητος αἱ φαντασμαγορίαι. Πιστεύει πάντοτε ὅτι μακρὰν νὰ προχωρήσῃ μέλλει, ὅτι λίαν ὕψηλὰ θὰ προαχθῇ. Εἰς ὀρθαλμοὺς εἰκασαεῖς τὸ μέλλον διάχρυσον παρίσταται, περιβαλλόμενον αἴγλην. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι, λαθὼν τὸν πρῶτον διορισμὸν μου, ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν ὑπουργόν. Τότε καὶ μόνον εἶδον τὸ πρόσσωπον ἑνὸς τῶν ἐξόχων ταύτων ὑποκειμένων. Ἀποῦ πολλὰς ἀπέτεινέ μοι ἐπιπλήξεις, ὅτι κακὰς δὲθον εἶχεν ἥδη περὶ ἐμοῦ ση-

μειώσεις λαθὼν, ἐπὶ τέλος εἶπέ μοι μέλλομαι λαμπρὸν ἐνώπιόν σου ἐκτείνεσθαι· δὲν δύνασθε δὲ νὰ πιστεύσητε ὅποσον ἀποτέλεσμα παρήγαγεν ἐν ἐμοὶ ἡ λέξις ἐκείνη· ὑπερεχάρην. Ἄ! τὸ εἶδον τὸ ὥρατον ἐκεῖνο μέλλον!

Παραυτίκα δὲ καὶ τὸ χρηματικὸν προσεπέρχεται κέρδος. Οἷα γοητεία! Ἄ! οἰκτεῖρω τοὺς πλουσίους· οἷας ἡδονὰς ἀγνοοῦσιν οὗτοι! Πρώτην φορὰν τὴν τριακοστὴν πρώτην τοῦ μηνὸς νὰ αἰσθάνηται τις ἐν τῇ παλάμῃ τὰ ὑπὸ τοῦ ταμῆα ἐκτιθέμενα πέντε χρυσὰ κέρματα, ἀνθ' ὧν ἡμίσειαν μόνον δωδεκάδα εἶδει ὑπογραφῶν, τὰς ὑπογραφὰς τῆς ἐπιστημειώσεως! Πόσον ἀρμονικὸς τυγχάνει ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ἤχος, ὃν ἀναπνέοντα παράγουσι! Ψιθυρίζουσι πράγματα τόσον τρυφερά, τόσον εὐάρεστα διηγοῦνται πράγματα... Τὴν πρώτην φορὰν λέγω, διότι ὁ ἄνθρωπος ταχέως κορέννεται, τόσον κακῶς διοργανωμένον εἶναι τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα—ὅποταν πέντε μόνον βλέπῃ ἐκάστοτε—, ὅπωςδήποτε τὰ μελίμνηνα ἐορτάζει τότε.

Ἐπειτα ἐνοικιάζει οἶκημα ἐν τῇ πόλει· μέχρι τοῦδε ἐντὸς τοῦ λυκείου κατῴκει, ἐντὸς σχολῆς δημοσίας. Οὐδέποτε ἔμενε μόνος ἐκεῖ, οὐδ' ὅταν ἐμελλε νὰ κοιμηθῇ. Τότε ὅμως κατὰ πρῶτον μένει ἐλεύθερος· ἐνθυμοῦμαι, εἰτηρχάμην καὶ ἐξηρχάμην πολλάκις ἐν τῷ δωματίῳ μου, ὡσεὶ θέλων νὰ πεισθῶ ὅτι οὐδεὶς νὰ μ' ἐνοχλήσῃ ἠδύνάτο· ἀλλ' οἶμαι! μετὰ μικρὸν ὁ κόρος ἐπέρχεται.

Οἱ κατοικήσαντες ἐν ἐπαρχίᾳ καλῶς γινώσκουσι τοῦτο· οὐδὲν ἀνιαιώτερον τῆς κατοικίας ὑπαλλήλου. Συνίσταται αὕτη εἰς δωμάτιον μετ' ἐπίπλων ἀθλιέστατα διασκευασμένον· ἡ ἐντύπωσις τοῦ δωματίου ἐκείνου ἐνώπιόν μου παρίσταται διηνακῶς· βλέπω τὴν ἐστίαν ἐν τῷ μέσῳ· ὑπεράνω δὲ ταύτης κρεμαστὸν ὠρολόγιον μετὰ τὸν αἰώνιον τρουβαδοῦρον, παίζοντα λίραν· ἔπειτα δύο ἀγγεῖα, δύο εἶδη ὑελίνων σφαιρῶν, ὅρ' ἂς διαφαίνονται ἀνθοδέσμα· μεμαραμέναι καὶ κοινοσκευεῖς, χολὴ τράπεζα, ἧς τὰ διεφθρογότα σύρματα φαίνονται χασιώμενα ὑπὸ ἀκηδίας καὶ ἀνίας, πάντα δὲ ταῦτα ψυχρὰ, ἀγοραῖα! Δι' αὐτῶν ὁλόκληρος ἀνθρωπίνων ὄντων διήλθε διαδοχῇ, ὧν τὰ ἴχνη ἀνευρίσκονται· κατὰ βάθος ἑνὸς συρταρίου φαίνονται ἄκρα σιγάρων, ἅτινα ἀφῆκεν ἐκεῖ προκατόχος τις ἀξιώματικός. Ἐν τῇ κατοικίᾳ ταύτῃ οὐδὲν ἐπιπλόν, ὑπερ τυχῶν ἐκομίσατο, συνδέει τὸ παρελθὸν πρὸς τὸ παρόν· ἀλλ' οὐχί! ὑπάρχει ἐν, γινώσκετε ποῖον; τὸ κιβώτιόν σας. Δὲν ἠξεύρατε πόσον ἡγάπησα τὸ κιβώτιόν μου! Μὴ γελάτε, παρακαλῶ· τὸ πτωχὸν ἐκεῖνο παλαιὸν κιβώτιον ἕκαστος ἐκ τῆς οἰκίας του φέρει· ἐν αὐτῷ συνεφύρησε τοὺς χιτῶνας, τὰ περιλαίμια, καὶ ὑπεράνω αὐτῶν βιβλία τινὰ, τὰ φίλτατα ἐκεῖνα βιβλία, ἅπερ

διεγείρουσιν ἐν ἡμῖν ἀναμνήσεις. Καθ' ἣν ἡμέραν ὑπουργικὴ διαταγὴ πέμπει ὑμᾶς διακοσίας λεύγας μακρὰν, περὶ οὐδενὸς ἄλλου φροντίζετε, οὐδὲν ἄλλο, ἀλλ' ἢ τὸ κιθώτιόν σας μόνον παραλαμβάνετε, τὸ δωματίον ἐκεῖνο ἐγκαταλείποντες· τοῦτο δὲ διότι πατρῶν πυγγάνει κτῆμα. Ναί! ἀναμνήσκει τι τοῦ παρελθόντος βίου, φωτεινὸν ὑπάρχει σημεῖον, καρδιακοὺς διεγείρον παλμούς!

Εἰς τὴν φροντίδα ξενοδόχου ἀνατιθέμενος τὰ τῆς διατροφῆς αὐτοῦ, προσπαθεῖ ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ν' ἀποτελέσῃ μέρος κύκλου τινὸς κοινωνικοῦ, εἰς τοιοῦτος ὑπάρχει· συχνάζει εἰς δύο ἢ τρεῖς οἰκίας δεχομένας ἐπισκέψεις. Ἐπὶ δύο ἔτη καὶ καθ' ἑσπέραν ἔπαιζον βῆσ τ μετὰ ἀνωτέρων μάλιστα ὑπαλλήλων! Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἄγνοεῖ τις πῶς νὰ διαθέσῃ τὸν χρόνον. Ὑπάρχουσι μὲν ἄνθρωποι δυνάμενοι νὰ ἐργάζωνται περιορισμένοι ἐντὸς δωματίου ἐπιπλοφύρου, καὶ οἱ τοιοῦτοι, μὲ ἰσχυρὰν πεπρωκισμένοι ψυχὴν, ἐξίρουν ἀποτελοῦσιν! Ἀλλ' οἱ μὴ οὕτω πῶς διωργανωμένοι ἀνιχνεύονται ὑπὲρ πᾶσαν ἐκφρασιν διάγουσι βίον, τοῦθ' ὅπερ παρωθεῖ τοὺς νέους μάλιστα εἰς λίαν παρακεκινδυνευμένας ἀποφάσεις· οὐχὶ βέβαια εἰς αὐτοχειρίαν, ἀλλ'... εἰς γάμον. Διατί ὅχι, λέγει τις καθ' ἑαυτὸν, συμβίωσις δύο ἀτόμων ἴσως ἀποκρούει τὴν ἀνίαν· καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν ὁ διαλογισμὸς οὗτος ὁρίστικος ἐπέρχεται καὶ συγκεχυμένως, ὡς ἰδέα διαχρωματιζομένη ἐν τῇ αἰσχυρῇ πόρρῳ ἀπέχοντος χρόνου· κατόπιν ὅμως μικρὸν κατὰ μικρὸν σωματοποιεῖται, ὅταν δὲ ἐν αἷς συγχάξετε οἰκίαις λέγουσι τυχὸν πρὸς ὑμᾶς ἀπευθυνόμενοι, ἀρμόζει ὁπωσδήποτε νὰ νυμφευθῇτε, ἀφηρημένως πῶς ἀποκρίνεσθε, νὰ ἀληθῶς.

Ὁ γάμος εἶναι τοῦ ὑπαλλήλου τὸ μέγα πλεονέκτημα. Εὐκόλως δύναται νὰ νυμφευθῇ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, καὶ ἰδοὺ ὁ λόγος. Ὁ ὑπάλληλος οἰκοθεὸν ἀποτελεῖ μέρος τῆς λεγομένης κοινωνίας, διὰ τοῦ προσόντος δὲ τούτου ἐλευθέρως εἰσέρχεται ἐν τῇ συναναστροφῇ τοῦ τε νομάρχου καὶ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ· ἐξ ἐναντίας ὁ μὴ ἀποτελῶν μέρος τῆς κοινωνίας, ἀπράδεκτος μένων ἐν τῇ συναναστροφῇ ἐκείνῃ, λίαν δυστυχῇ ἑαυτὸν ὑπολαμβάνει. Τὴν κοινωνίαν δὲ συγκροτοῦσιν οἱ ἐν ἀρχίᾳ διάγοντες πλούσιοι καὶ οἱ ὑπάλληλοι· ὡς πρὸς τοὺς εἰσπόρους, κατὰ πρόληψιν, ἦτις ἤρξατο μὲν βαθυηδὸν νὰ ἐκλείπῃ, ἀλλ' ἦτις πρὸ δέκα ἢ δεκαπέντε ἔτων ἦν ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ, κατὰ πάσας τὰς πόλεις, ἐν αἷς διέτρεφα, οἱ εἰσποροὶ, λέγω, δὲν εἶναι ἐκ τῶν τῆς κοινωνίας προσώπων. Ἐπειδὴ δὲ αἱ νεάνιδες ἀδύωτον λογίζονται τὸν βίον, ὅταν δὲν προσκαλῶνται ἐν τῇ συναναστροφῇ τοῦ κυρίου προέδρου, ἢ τοῦ κυρίου ἐφόρου, νυμφεύονται ὑπάλληλον, ὅπως δύνανται καὶ νὰ εἰσέρχωνται καὶ νὰ μένωσι μέλη τῆς κοινωνίας.

Καθ' ἃς ἑσπέρας δίδεται χορὸς, παρίσταται ὁ ὑπάλληλος τὴν μελονοβαρῆ τῆς ἐθιμοταξίας περιβολὴν φέρων· προχωρεῖ ἀναμέσον δύο στίγων νεανίδων λευχειμόνων, ὁπισθεν τῶν ὁποίων παρατείνεται τὸ σοβαρὸν τῶν παραδεισείων πτηνῶν καὶ τῶν κυδαροειδῶν κεχυφάλων σύστημα· πάρεδρος δὲ τις δικαστικὸς εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ ὑποτονθορίζει· βλέπετε ἐκεῖνην ἐκεῖ τὴν δεσποινίδα, ἐν τῇ ζήτησῃ τε, θὰ τὴν λάβετε· ὁ πατήρ τὴν δίδει. Πολλάκις ἐν τούτοις ὅταν ἡ ἐκ τῆς θέσεως πρόσδος μόλις ἐπαρκῇ πρὸς συντήρησιν ἐνδὸς, εἶναι τάχα φρόνιμον νὰ διπλασιασθῶσιν αἱ δαπάναι; Ναὶ μὲν παρηγορεῖται λέγων θὰ λάβω αὐξήσιν μισθοῦ, συνήθως ὅμως ὅ,τι λαμβάνει αὐξήσιν... εἶναι ἡ οἰκογένεια.

Τοιαῦτα εἰσιν αἱ μικραὶ τοῦ βίου τοῦ ὑπαλλήλου ἀθλιότητες· μίαν ὅμως πολλῶ βαρυτέραν πάσχει οὗτος ἀλγηδόνα, ὅποταν εὐρίσκεται εἰς πάλιν μεταξὺ τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς θέσεώς του. Χαλεπὴ ὄντως ἡ πάλιν· καλῶς δὲ γινώσκουσι τοῦτο οἱ τὴν αὐτὴν μετ' ἐμοῦ ἄγοντες ἡλικίαν, ὅταν αἰφνης ἡμέραν τινὰ ἔρχεται ἐγκύκλιος ἀγγέλλουσα ὅτι αὔριον θεὸν νὰ ὑπογράψῃ τις τὴν μικρὰν ἐκείνην λέξιν, ὁρκίζομαι, ἦν μικρὸν πρότερον κάτωθεν ἄλλης ἀντιθέτου εἶχεν ὑπογράψας ἐγκυκλίου, ὃ! σὰς βεβαίῳ λίαν δυσάρεστον καταντᾷ τὸ πρᾶγμα. Καὶ καλὰ, διανοεῖται τις, πεντεκαίδεκα τοῦ βίου μου ἐδαπάνησα μακρὰ ἔτη, ὅπως τὴν θέσιν ταύτην ἀποκτήσω, διήλθον τὰς ἐξετάσεις μου εὐδοκίμως, πρῶτος κατὰ πάντας τοὺς διαγωνισμοὺς ἀνεδείχθην, ἐξαίρεσις δὲ τοῦ ἔργου, εἰς ὃ ἀσχολοῦμαι νῦν, οὐδὲν ἄλλα ἢ σχεδὸν οὐδὲν γινώσκω, εἰν ἤδη ἀρνηθῶ τὴν ὑπογραφὴν, ἡ παῦσις μου πάντως εἶναι βεβαία· ἀλλὰ τότε τί θ' ἀπογείνω; ἀντὶ ὑποστηρίξεως ἐν τῇ κοινωνίᾳ δυστροπίαν πάντες θὰ μοῦ καταψηφίσωσι. Ἴέλος πάντων, μικρὸν τὸ παρ' ἐμοῦ ζητούμενον... ἀλλὰ τότε διατί, ἀπλῶς περὶ διατυπώσεως προκειμένου, ν' ἀπαιτῶσι τὸν ὅρκον τοῦτον παρ' ἐμοῦ; Οὐχί! τὸ συνειδὸς ἐν ἐμοὶ κραυγάζει, ὅτι οὐδέποτε ἐπιβάλλεται ὅρκος ὡς ἀπλῇ διατύπωσις. Σταθμίζει οὕτω τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ τῆς προτάσεως, ὅταν δὲ, παρελθούσης ἐν ἀγωνίᾳ τῆς νυκτός, θαμβῇ καὶ πένθιμος δεκεμβρίου ἡμέρα διαφωτίσῃ τὸ δωματίον, εὐρεθῇ δὲ κατακείμενος ἀκόμη καὶ ἑαυτὸν διαπυθνόμενος τί τὸ πρακτέον σήμερον; ὑπὸ φρικτῆς καταλαμβάνεται ἀσχημονίας. Καὶ ὑπομονὴ μὲν ἐν ὃ ἄνθρωπος τύχῃ νέος· τὸ κακὸν εἶναι ἔλαττον· ἀλλ' ἐν ἦναι ἔγγαμος; οἱμοὶ οὐδόλως τῶν γυναικῶν καταμέμφομαι, πρόδηλον ὅμως ὅτι αὗται ἐκ συστήματός εἰσι συντηρητικάί. Τί; λέγουσι, νὰ θυσιασθῇς χάριν φιλοτιμίας; Ἀλλ' οὕτω πράττων οὐ μόνον τὴν ἡμετέραν ἀλλὰ καὶ τῶν τέκνων μας τὴν

ζωὴν θυσιάζεις — Πῶς θέλετε τότε ν' ἀντιπαλαίσῃ ὁ ἀτυχὴς ἐκεῖνος ἐναντίον γυναικὸς φιλότατης, παρυσιαζούσης τὰ τέκνα τῆς καὶ λεγούσης «τί λοιπὸν θὰ γείνωσι ταῦτα;!» Ἐπειτα, καθόλου εἰπεῖν, ἡ γυνὴ αὐστηρότερον ἀείποτε τοῦ δέοντος περὶ τοῦ ἀνδρὸς κρίνουσα, καθ' ἑαυτὴν λέγει· παραιτούμενος τῆς θέσεως ταύτης, οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπαρκέσῃ εἰς ἑαυτὸν, ἅτε ἀνίκανος νὰ ἐξεύρῃ πόρους· τὸν γνωρίζω.

Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω ἀνέκδοτον, ὃπερ δημοσιογράφος τις τῶν φίλων μου διηγήθη μοι, χρηματίσας ἐν Λαμπιέστα μετὰ τοῦ δεκεμβρίου τὰ συμβάντα.

Ἐνῷ οἱ ἐξόριστοι προσεπάθουν νὰ παρηγοῶσιν ἀμοιβαίως ἀλλήλους, ὑπῆρχεν εἰς ταταύτην διατηρῶν διαθέσεως ἰλαρότητα, ὥστε πάντας ἐξέπληττον· ἡμέραν τινὰ ἡ ἐφημερίς ἀναγγέλλει τὴν ἀμνηστίαν, ὁ δὲ γείτων αὐτοῦ σπεύδει νὰ τῷ προτφέρῃ αὐτὴν, οὗτος ὅμως, ἀναγνούς, ἐκλύεται αἰφνης εἰς δάκρυα, καὶ ν' ἀρθρώσῃ λόγον ἕνα ἀδυνατεῖ. Πῶς! λέγουσιν αὐτῷ, σὲ λοιπὸν, ὅστις μετὰ στωϊκῆς ἀπαθείας ἐφαίνετο τὴν κοινὴν ἀτυχίαν φέρων, σὲ συγκινεῖ μέχρι τοσούτου βαθμοῦ ἡ εἰδήσις αὕτη; — Ἄ! φίλοι, ἀποκρίνεται οὗτος, ἀγνοεῖτε ὑμεῖς τί σημαίνει, διερχόμενός τις μεθ' ὑμῶν τὴν ἡμέραν, νὰ ἐπανευρίσκῃ ἀδιαλείπτως κατὰ πᾶσαν νύκτα πρὸς φίλους ὄν, ἐπαναλαμβάνον αὐτῷ «ἡδύνασο ἐν τούτοις, εἰν ἐζήτεις χάριν, νὰ ἐπανίδῃς τὴν ἀγαπήτην μας οἰκίαν, νὰ ἐπανίδῃς τὸν πατέρα μας». Τὴν ἱκεσίαν ταύτην καθ' ἑκάστην ἤκουον νύκτα, εὐτυχῇ λογιζόμενος ἑμαυτὸν ὅτι ἐν καιρῷ ἡμέρας δὲν ἤκουον αὐτήν!.

Ἐν Ἀρτάκη 187....

N. K. A.

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ἙΛΛΗΝΙΣΜΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε ἀριθ. 14).

Ἄλλ' ἐνῷ αἱ Ἀθῆναι ἐγένοντο συνάμα καὶ ἐπανελημμένως ἢ συνήγειρον ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτῶν τὸν Αἰσχύλον, τὸν Σοφοκλῆ, τὸν Εὐριπίδην καὶ Ἀριστοφάνην, τὸν Φειδίαν, τὸν Ἰκτῖνον καὶ τὸν Πολύγνωτον, τὸν Ἀναξαγόραν, τὸν Σωκράτην, τὸν Πλάτωνα, τὸν Ξενοφῶντα, τὸν Ἀριστοτέλην, τὸν Ἐπίκουρον καὶ τὸν Ζήνωνα, τὸν Περικλῆ, τὸν Θουκυδίδην, τὸν Ἰσακράτην, τὸν Δημοσθένην, ἡ ὑλικὴ αὐτῆς δύναμις ὁλεομένη ὑπέστη ἀποτυχίαν. Ὁ πελοποννησιακὸς πόλεμος εἶχε λήξει διὰ τοῦ στιγμιαίου θριάμβου τῆς Σπάρτης, τῆς δωρικῆς πόλεως, ἀνικάνου καὶ διὰ τὸ ἀλλόκοτον αὐτῆς πολίτευμα καὶ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀπόστασιν νὰ συναγείρῃ καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑλληνικὸν κόσμον.

Τότε ἡ ἡγεμονία μετέβη μισραίως εἰς λαὸν συμπαγέστερον καὶ μᾶλλον ἡνωμένον, ἑλληνικὸν ἄλλως τὴν κατὰ γῆν ἢ τοῦλάχιστον ἐξελληνισμένον, τοὺς Μακεδόνας. Ἡ ἀνατροπὴ τῶν Ἀρχελαίων, τῶν Ἀμυντῶν, τῶν Φιλίππων καὶ τῶν Ἀλεξάνδρων ἦτο καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἑλληνικωτάτη. Τὴν κατὰ τῆς Ἀσίας ἀντεκδίκησιν τῶν περσικῶν ἐπιδρομῶν ὡς τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγὸς ἔλαθεν ὁ Ἀλεξάνδρος· ἡ δὲ διακαεστέρᾳ αὐτοῦ φιλοδοξία ἦτο τῶν Ἀθηναίων νὰ ἐπισπᾶσθαι τὸν θαυμασμόν. Ἡ ταχύτης τῶν κατακτήσεων αὐτοῦ, τὸ ἀχνεῖς τοῦ κράτους καὶ ὁ βραχυγρόνιος αὐτοῦ βίος ἐξηγοῦσι τὴν πτώσιν καὶ τὸν διαμελισμὸν τῆς κυριαρχίας αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν συναπώλετο αὐτῷ τὸ ἔργον του, ὡς συχνάκις ἐπαναλαμβάνεται. Ὁ Ἀλεξάνδρος τὰ ὅρια τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου ἔστησεν ἐπὶ τοῦ Ὠξοῦ καὶ τοῦ Ἰνδοῦ, ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου, τοῦ Ἰορδάνου καὶ τῶν καταρράκτων τοῦ Νεῖλου, ἡ δὲ Μικρὰ Ἀσία ἅπασα, ἡ Συρία καὶ ἡ Αἴγυπτος, τοῦ ἑλληνισμοῦ διέμειναν κτῆμα μεθ' ὅλους τοὺς συγκεχυμένους ἀγῶνας οἵτινες ἐξήντηλσαν τὰς δυνάμεις τῶν διαδόχων αὐτοῦ, μεθ' ὅλην τὴν ῥωμαϊκὴν κατάκτησιν. Ἐκεῖ ἐπὶ χίλια ἐγκατεστάθησαν ἔτη ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμός· ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ πρὸ πάντων ἡ ἀφομοίωσις τῶν ἰθαγενῶν ὑπῆρξε πλήρης. Αἱ πόλεις καὶ τὰ κοινά τῆς Κιλικίας, τῆς Παφλαγονίας, τοῦ Πόντου, τῆς ἀπὸ τοῦ Καππαδοκίας ἑλληνιστὶ ὁργανώθησαν μετὰ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τῆς φιλοσοφίας, καὶ οἱ θεοὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς τοῦ ἑλληνικοῦ Πανθέου καινοὶ ἐγένοντο· ἡ Ἀσάρτη μετὰ τῆς Ἀφροδίτης, ἡ Ἴσις μετὰ τῆς Ἀθήνης καὶ Ἡρας, ἡ Ἀναίτη μετὰ τῆς Ἀρτέμιδος, ὁ Σέραπις μετὰ τοῦ Διὸς, τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἢ τοῦ Βάχου. Ἐν Αἴγυπτῳ πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων καὶ ἐν Ἀσίᾳ κατὰ τὴν ῥωμαϊκὴν περίοδον παρέσχεν ὁ ἀνατολικὸς ἑλληνισμὸς ἐνδοξὸν παράρτημα τῆς φιλολογικῆς τῆς Ἑλλάδος ἱστορίας. Ἐν Ἀνατολῇ ἀνεράνησαν κατὰ πάντας τοὺς κλάδους τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ἄνδρες οἱ οἱ Ἐρατοσθένης, οἱ Πτολεμαῖοι, οἱ Ἱππάρχου, Ἀριστάρχου οἱ Σάμιοι, πρόδρομοι τῆς Γαλιλαίας, Εὐκλείδης τοῦ Ἀρχιμήδους ὁ διδάσκαλος· οἱ μαθηματικοὶ Ἡρώνες, Διοφάνται, Θεόνης, Γαληνὸς καὶ Διοσκορίδης· Σωκράτης τοῦ φάρου ὁ ἀρχιτέκτων· εἴτα Στράβωνες, Ἐπίκτητοι, Δίωνες, Λουκιανοί, Λογγῖνοι, Λιανύσιοι· Ἀλικαρνασσεῖς. Πικρατρέχοντες τὸν λατινικὸν ἑλληνισμόν, οὗ ἀρκούντως γνωστὴ ἡ ἀνάπτυξις. Καλλίτερον νὰ ἐξετάσωμεν ἐκ τοῦ πλησίον τὰς συνεπείας τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου, αἱ